

Biuro Rzecznika Praw Pacjenta
01-171 Warszawa
Młynarska 46

RzPP-DPR-WPZ.420.89.2018

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2018 -11- 16
ZAL. 2	NR

Warszawa, 2018-11-15

RPW/67363/2018 P
Data:2018-11-16

Rzecznik Praw Obywatelskich

INFORMACJA

Pismo

Szanowny Panie Rzeczniku

W załączeniu przesyła pismo Pana Bartłomieja Chmielowca, Rzecznika Praw Pacjenta.

Z poważaniem

Sekretariat Departamentu Prawnego

Załączniki:

1. odpowiedź - Bodnar.(1358151_1225420).pdf

Dokument został podpisany, aby go zweryfikować należy użyć
oprogramowania do weryfikacji podpisu

Data złożenia podpisu: 2018-11-15T13:31:01.345Z

Podpis elektroniczny

Warszawa, dnia 15 listopada 2018 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Pacjenta

Bartłomiej Chmielowiec

RzPP-DPR-WPZ.420.89.2018.MMA

Pan

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

ePUAP

W odpowiedzi na pismo Pana Rzecznika z dnia 11 października 2018 r., które wpłynęło do Biura Rzecznika Praw Pacjenta w dniu 19 października 2018 r. (znak: VII.812.5.2014.AMB), dotyczące podejmowanych przez Rzecznika Praw Pacjenta działań w celu zagwarantowania dostępu do zabiegu legalnego przerywania ciąży, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Na wstępie wskazać należy, że Rzecznik Praw Pacjenta może podejmować wyłącznie takie działania, do których jest upoważniony na mocy przepisów prawa powszechnie obowiązującego, w szczególności art. 47 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta¹.

Kwestię warunków dopuszczalności przerywania ciąży normuje ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży². Zgodnie z art. 4a ww. ustawy przerwanie ciąży może być dokonane wyłącznie przez lekarza, w przypadku gdy:

- 1) ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej,
- 2) badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu,
- 3) zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego.

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1318, z późn. zm.

² Dz. U. poz. 78, z późn. zm.

W celu realizacji prawa do legalnej aborcji – w zakresie pozostającym we właściwości Rzecznika Praw Pacjenta – pacjentka może skorzystać z możliwości wniesienia sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza. Zgodnie z art. 31 ust. 2 i 5 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, sprzeciw wnosi się do Komisji Lekarskiej działającej przy Rzeczniku Praw Pacjenta, za pośrednictwem Rzecznika Praw Pacjenta, w terminie 30 dni od dnia wydania opinii albo orzeczenia przez lekarza orzekającego o stanie zdrowia pacjenta. Komisja Lekarska na podstawie dokumentacji medycznej oraz, w miarę potrzeby, po przeprowadzeniu badania pacjenta, wydaje orzeczenie niezwłocznie, nie później niż w terminie 30 dni od dnia wniesienia sprzeciwu.

Zgodnie z ust. 3 ww. artykułu sprzeciw wymaga uzasadnienia, w tym wskazania przepisu prawa, z którego wynikają prawa lub obowiązki, o których mowa w ust. 1. Zatem osoba, która składa sprzeciw jest obowiązana do wskazania przepisu prawa, z którego wynikają jego prawa lub obowiązki jako pacjenta. Nie może być to jednak jakikolwiek przepis prawa, który jest związany z opisaną przez niego sprawą, ale taki, który dotyczy jego praw lub obowiązków jako pacjenta. Należy wskazać, że przepisy te nie tylko są zawarte w ustawie o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, ale również w innych aktach prawnych (np. w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego).

Instytucja sprzeciwu uregulowana w ustawie o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta jest mechanizmem pozwalającym na ustalenie między innymi czy zostały spełnione warunki do wykonania zabiegu przerwania ciąży. W latach 2017–2018 do ww. Komisji Lekarskiej nie wpłynął żaden sprzeciw wobec orzeczenia lekarza dotyczącego wskazanej problematyki. Niemniej jednak takie sprzeciwy od dnia wejścia w życie ustawy wpływały i w sytuacji, w której spełniały one ustawowe przesłanki, były zwoływane Komisje Lekarskie celem ich rozpatrzenia. Informacje w tym zakresie były już przekazywane Rzecznikowi Praw Obywatelskich, są one dostępne także w corocznych sprawozdaniach Rzecznika Praw Pacjenta, dostępnych w Biuletynie Informacji Publicznej Rzecznika Praw Pacjenta.

Ponadto pacjentki mogą skorzystać z innych uprawnień przysługujących im na mocy ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, które pozostają we właściwości Rzecznika Praw Pacjenta, w tym wnosić o wszczęcie postępowania wyjaśniającego w sprawie naruszenia prawa pacjenta. Do Biura Rzecznika Praw Pacjenta w latach 2017–2018 wpłynęły dwa pisemne zgłoszenia dotyczące problematyki dostępu do legalnej aborcji. W pierwszym ze zgłoszeń pacjentka przekazała do wiadomości Rzecznika Praw Pacjenta pismo skierowane do Ministra Zdrowia. Z korespondencji wynikało, iż w związku z przeprowadzonymi badaniami prenatalnymi, uzyskała wyniki potwierdzające wystąpienie okoliczności, o której mowa w art. 4a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności

przerwania ciąży, tj. wystąpienie dużego prawdopodobieństwa ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu. Z przekazanej do wiadomości Rzecznika Praw Pacjenta dokumentacji medycznej wynikało, iż podmiot leczniczy, do którego pacjentka zwróciła się z wnioskiem o udzielanie jej świadczenia w postaci terminacji ciąży, odmówił wykonania ww. zabiegu. W związku z faktem, iż adresatem korespondencji był Minister Zdrowia, a pacjentka przekazała ją jedynie do wiadomości Rzecznika Praw Pacjenta – pacjentkę pouczono o przysługujących jej środkach prawnych (w tym m.in. w zakresie prawa do wniesienia sprzeciwu od opinii bądź orzeczenia lekarza – zgodnie z art. 31 ustawy). Natomiast w drugiej sprawie, zgłoszonej w 2018 r., pacjentka zarzuciła nieetyczne zachowanie lekarza ginekologa, po wyrażeniu przez nią woli wykonania zabiegu przerwania ciąży z powodu wystąpienia dużego prawdopodobieństwa ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu. Z uwagi na okoliczność, iż u pacjentki finalnie wykonano ww. zabieg, jej pismo przekazano do samorządu lekarskiego z prośbą o zbadanie sprawy zgodnie z kompetencjami (ocena zachowania lekarzy w kontekście etyki zawodu pozostaje poza właściwością Rzecznika Praw Pacjenta).

Należy dodać, że pacjentki mogą kontaktować się z Biurem Rzecznika Praw Pacjenta również za pośrednictwem ogólnopolskiej bezpłatnej infolinii. Od 13 listopada 2018 r. infolinia ta jest prowadzona wspólnie z Narodowym Funduszem Zdrowia. Zatem pod jednym numerem telefonu pacjentki mogą uzyskać zarówno poradę w zakresie zgłaszanego problemu, jak również informację o tym który z podmiotów leczniczych udziela świadczenia opieki zdrowotnej, np. w zakresie położnictwa i ginekologii.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerwania ciąży Rada Ministrów przedkłada Sejmowi corocznie, w terminie do 31 lipca, sprawozdanie z wykonywania tej ustawy oraz o skutkach jej stosowania. W sprawozdaniach za 2017 r. i lata poprzednie znajdują się również dane przekazane przez Rzecznika Praw Pacjenta w zakresie spraw przez niego rozpatrywanych. Wszystkie sprawozdania są publikowane na stronach Biuletynu Informacji Publicznej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Należy także zwrócić uwagę, że dostrzegana jest konieczność znowelizowania instytucji sprzeciwu od opinii lub orzeczenia lekarza. W szczególności w zakresie jej odformalizowania (usunięcia konieczności wskazywania przepisu prawa, z którego wynikają prawa lub obowiązki pacjenta) oraz przyspieszenia postępowania przed Komisją Lekarską.

W celu zapewnienia w Polsce jak najlepszej implementacji wniosków wynikających z orzeczeń wydawanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „ETPCz”) 19 lipca 2007 r. powołany został przez Prezesa Rady Ministrów, jako jego organ opiniodawczo-doradczy,

międzyresortowy Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „Zespół”). Zadaniem Zespołu jest wypracowywanie stanowisk Rządu w odniesieniu do komunikowanych skarg i wydawanych przez ETPCz wyroków, analizowanie zgodności z Konwencją najważniejszych projektów aktów prawnych, a także przedstawianie stosownych propozycji. Jednym z tematów obrad Zespołu jest m.in. wykonanie wyroków ETPCz w sprawie R.R. przeciwko Polsce oraz P. i S. przeciwko Polsce. Instytucją wiodącą w zakresie przedstawiania wniosków dotyczących realizacji środków generalnych służących wykonaniu ww. wyroków jest Minister Zdrowia. Na posiedzeniu w dniu 2 lipca 2018 r. przedstawiciel Ministra Zdrowia wskazał, że podjęto prace na nowelizacją ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta w zakresie art. 31 tej ustawy zakładającej, że sprzeciw będzie można złożyć już nie tylko od opinii albo orzeczenia, ale także od odmowy wydania opinii lub orzeczenia oraz od odmowy wydania skierowania na badania diagnostyczne. Zniknąć ma obowiązek wskazania podstawy prawnej, z której wynika określone prawo lub obowiązek pacjenta. Ponadto przedstawiciel Ministra Zdrowia poinformował, że jeżeli nowelizacja ww. ustawy przebiegnie zgodnie z pierwotnymi założeniami, sprzeciw będzie można złożyć zarówno w formie pisemnej, jak i ustnej do protokołu w obecności pracownika Rzecznika Praw Pacjenta albo na elektroniczną skrzynkę podawczą. Planuje się zachowanie dotychczasowego terminu 30 dni na złożenie sprzeciwu. Natomiast zgodnie z propozycjami skrócony zostanie termin na wydanie orzeczenia przez Komisję Lekarską – do 21 dni. Istotnym novum będzie stworzenie możliwości ustanowienia przez pacjenta lub jego przedstawiciela ustawowego pełnomocnika. Z kolei na posiedzeniu Zespołu w dniu 5 października 2018 r. przedstawiciel Ministra Zdrowia potwierdził, że nowelizacja ww. ustawy w zakresie art. 31 jest planowana, ale nie ma jeszcze konkretnego harmonogramu.

W razie dodatkowych pytań pozostaje do dyspozycji Pana Rzecznika.

Z poważaniem,
RZECZNIK PRAW PACJENTA
Bartłomiej Chmielowiec